

Miroslav RUSKO¹, Vojtech KOLLÁR²

ENVIRONMENTÁLNE ZNAČKY A VYHLÁSENIA

ENVIRONMENTAL LABELS AND DECLARATIONS

Abstrakt

Environmentálne hodnotenie a označovanie výrobkov (ekolabeling) znamená označovanie výrobkov alebo služieb, ktoré sú k životnému prostrediu ohľadupľnejšie ako ostatné výrobky porovnateľných kvalitatívnych parametrov (substituenti). Ekolabeling prekračuje hranice reálneho času subjektov trhu z hľadiska pozitívnych dopadov na životné prostredie a environmentálnych následkov predvýrobnej etapy, výroby, užívania a likvidácie odpadov. Rozhodujúcou mierou sa môže podieľať na vytváraní správneho vzťahu subjektov trhu k zložkám životného prostredia, ich ochrany a tvorby, pri zvýšení opatrnosti a znižovaní rizika v rozhodovacích procesoch a prevencii škôd a strát v životnom prostredí a v konečnom dôsledku pri zvyšovaní ekonomickej efektívnosti činností a výsledkov činností. Postupné zavádzanie národných alebo nadnárodných ecolabelingových systémov má za cieľ vytvárať technické podmienky inštitucionálneho zabezpečenia podporných aktivít, umožňujúcich realizovať konkurenčné prostredie na trhu medzi substituentami a zviditeľniť ich odlišný vplyv na životné prostredie. Ekolabelingové systémy sú certifikačné systémy, riadené tzv. treťou nezávislou stranou, pôsobiace medzi výrobcom, dovozcom a spotrebiteľom.

Abstract

Ecolabelling means labelling of products or services, which are more friendly to the environment as comparable goods of a similar qualitative properties (substituents). Ecolabelling exceeds the borders of the real time of bodies on the market regarding the positive influence to the environment – both, pre-production phase, production, use and waste disposal. It may substantially support development of a proper relationship of all stakeholders to the environmental compartments, their protection and development, to the cautious risk minimization in the decision processes, as well as damage prevention to the nature, which altogether will result in an increased economical effectiveness and results of all activities. A gradual implementation of the national or international eco-labelling schemes is aimed at elaboration of technical conditions for the institutional ensurance of the supportive activities, which will allow the development of competition environment among the substituents, as well as visualisation of their different impacts to the environment. Eco-labelling schemes represent certification systems, managed by a third, independent party acting between producer, importer and consumer.

Úvod

Na riešenie environmentálnych problémov a environmentálnu motiváciu výrobcov sa presadzuje environmentálne hodnotenie a označovanie produktov ako jedna z foriem

¹ **RNDr. Miroslav Rusko, PhD.**, Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, Kráľovská 386/11, 909 01 Skalica, Slovenská republika, e-mail: mirorusko@centrum.sk

² **prof. Ing. Vojtech Kollár, PhD.**, Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, Kráľovská 386/11, 909 01 Skalica, Slovenská republika, e-mail: rektor@sevs.sk

preventívnej environmentálnej stratégie. Je založená na princípe dobrovoľnosti. Environmentálna značka, ktorá spĺňa viaceré environmentálne kritériá, je schválená tretími stranami a zohľadňuje životný cyklus produktu, predstavuje dôležitý prvok kombinácie nástrojov environmentálnej politiky. Cieľom environmentálneho označovania produktov je informovať spotrebiteľov aj výrobcov o nadštandardných, environmentálne prijateľných parametroch produktov označených environmentálnou značkou a motivovať ich k výrobe resp. používaniu týchto produktov. Environmentálna značka by mala usmerniť spotrebiteľov ku kúpe tých výrobkov a služieb, ktoré v porovnaní s inými výrobkami a službami v tom istom výrobovom rade majú lepšie vlastnosti z hľadiska ich vplyvu na životné prostredie.

Označovanie produktov

Spoločenská zodpovednosť organizácií okrem iného aj voči životnému prostrediu má stúpajúcu tendenciu [10]. V druhej polovici minulého storočia sa začali postupne uplatňovať viaceré dobrovoľné nástroje environmentálneho manažérstva, napríklad EA, EMS, EMAS, EPE, LCA, EMA, environmentálny reporting, ekodizajn atď. [1], [11], [13], [19]. Medzi ne patrí aj skupina programov a schém v rámci environmentálneho označovania produktov (výrobkov a služieb), technológií atď.

Existuje terminologická nejednotnosť výkladu a používania termínu „značka“. Všeobecne je termín „značenie-labelling“ považovaný za synonymum pre podobné termíny ako sú vyhlásenie (declaration), označovanie (marking), označenie (designation), vytlačenie loga, pictogramu atď. V rámci odbornej terminológie používanej Svetovou obchodnou organizáciou (World Trade Organisation - WTO) pre termín „labelling“ je ekvivalent vo francúzskom jazyku „étiquetage“ a v nemeckom jazyku „Beschriftung“. V nemecky a francúzsky hovoriacich krajinách je termín „labelling“ definovaný užšie [5].

Proces budovania značky je daný štyrmi základnými aspektmi:

- diferenciácie, t.j. značka musí byť definovaná a odlišovať sa od ostatných,
- relevancie, t.j. značka musí byť pre spotrebiteľov osobne vhodná, ináč ich nepritiahne a neudrží,
- účty, t. j. ako majú spotrebiteľia značku radi a ako si ju vážia; účta sa týka dvoch faktorov – vnímanie kvality a popularity,
- poznanie [9].

Značka je

- znakom stabilne vysokej kvality značkových výrobkov,
- symbolom zodpovedného prístupu výrobcu, ktorého výrobok je výsledkom výskumu a vývoja a popri uspokojovaní potrieb individuálneho spotrebiteľa zohľadňuje aj ekologické požiadavky na výrobok,
- prostriedkom komunikácie výrobcu so spotrebiteľom, ktorý pri svojom rozhodovaní o kúpe výrobku môže využívať svoje alebo cudzie skúsenosti s danou značkou,
- v podobe registrovanej ochrannej známky nástrojom právnej ochrany i nástrojom boja proti nekalej súťaži [29].

Rozdiel medzi environmentálnym značením a eko-značkou

Environmentálna značka je v podstate štítok, ktorý identifikuje celkové environmentálne preferencie výrobku alebo služby založené na posudzovaní životného cyklu.

V bežnom jazyku, máme tendenciu volať "eko-značkou" všetky štítky v oblasti životného prostredia, ale tento prístup nie je vždy správny. Existuje početná rodina značiek a

vyhlásení o vplyve na životné prostredie. Eko-značky sú skupinou a reagujú na špecifické kritériá (komplexnosť, nezávislosť a spoľahlivosť) [30].

Environmentálne označovanie

Environmentálne označovanie patrí medzi dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky.

Z hľadiska terminológie sa používajú v odbornej praxi termíny:

- ekolabeling - poslovenčenie anglického eco-labelling ;
- environmentálne označovanie ;
- ekoetiketovanie, čiže označovanie produktov (výrobkov a služieb), ktoré sú k životnému prostrediu ohľadupnejšie ako ich substituenti [3];
- environmentálna značka, resp. environmentálne vyhlásenie - tvrdenie, ktoré vyjadruje environmentálne aspekty výrobku alebo služby. Môže mať formu nápisu, symbolu alebo grafického vyjadrenia na výrobku alebo etikete na obale, dokumentácie k výrobku, technického bulletinu, inzerátu, reklamy a podobne [31].

Environmentálne značky predstavujú súbor nástrojov, poskytujúcich relevantné informácie o environmentálnom správaní sa produktov. Hlavným cieľom environmentálneho označovania je vytváranie dopytu po produktoch s najnižším environmentálnym vplyvom. V širšej rodine environmentálnych označovaní a vyhlásení, týkajúcich sa výrobkov a služieb, sa nachádzajú značky s rôznou mierou vzťahu k životnému prostrediu alebo jeho zložkám, pričom môžeme rozlíšiť typy [27].

Problematickou povedomia spotrebiteľov o environmentálnej značke na Slovensku sa zaoberali viaceré štúdie [22], [23], [28].

V súčasnosti existuje na trhu viacero systémov a schém environmentálneho označovania:

- Environmentálne označovanie používajúce environmentálne symboly bez výpovede o vzťahu výrobok - ochrana životného prostredia
- Environmentálne označovanie vypovedajúce o stave, resp. vplyve označeného objektu na životné prostredie, t.j. environmentálne označovanie
 - reklamné,
 - latentné,
 - povinné,
 - vlastné
- typy normalizované v rámci ISO/TC/207 - súbor noriem radu 14000, typ I, II, III – tab. 1, t.j. environmentálne označovanie (tab. 1)
 - typu I (podľa ISO 14024: 1999) - tab.2,
 - typu II (podľa ISO 14021: 1999),
 - typu III (podľa ISO 14025: 2006),
- typy normalizované mimo noriem radu ISO 14000, napríklad
 - environmentálne značky zamerané na jeden sektor, udeľované verejnými inštitúciami,
 - environmentálne značky, udeľované súkromnými subjektmi,
- typy nenormalizované, často bez špecifikácie, niekedy aj zavádzajúce.

Klasifikáciou týchto systémov sa zaoberalo viacero autorov [8], [16], [20], [21], [30].

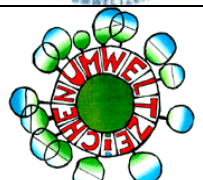
Tab. 1 Typy environmentálneho označovania podľa noriem radu ISO 14020

Typ	Platné dokumenty ISO/TC 207	Platná STN v pôsobnosti TK 72	Uplatňované v podmienkach SR
environmentálne označovanie typ I	<u>ISO 14024: 1999</u> Environmental labels and declarations -- Type I environmental labelling -- Principles and procedures	STN EN ISO 14024: 1999 Environmentálne značky a vyhlásenia. Environmentálne označovanie typu I. Zásady a postupy	v SR sa uskutočňuje prostredníctvom zákona č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej environmentálnej značky "Environmentálne vhodný produkt" a environmentálnej značky Európskeho spoločenstva „Európsky kvet“.
environmentálne označovanie typ II	<u>ISO 14021: 1999</u> Environmental labels and declarations -- Self-declared environmental claims (Type II environmental labelling)	STN EN ISO 14021: 1999 Environmentálne značky a vyhlásenia. Vlastné vyhlásenie tvrdení o environmentálnych vlastnostiach (Environmentálne označovanie typu II)	Využívajú niektoré podniky v rámci svojej environmentálne orientovanej politiky
environmentálne označovanie - vyhlásenie typu III	<u>ISO 14025: 2006</u> Environmental labels and declarations -- Type III environmental declarations -- Principles and procedures	STN ISO 14025: 2006 Environmentálne značky a vyhlásenia. Environmentálne vyhlásenia typu III. Zásady a postupy	

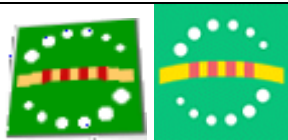
Environmentálne označovanie typu I podľa *STN EN ISO 14024: 1999* sa riadi programom, vo väčšine prípadov na národnej úrovni, podľa ktorého sa právo používať environmentálnu značku udeľuje výrobnému spĺňajúcim vopred stanovené požiadavky. Značka identifikuje výrobky, ktoré sú v rámci určitej výrobovej skupiny určené ako environmentálne vhodné.

Environmentálne označovanie typu I je založené na hodnotení viacerých kritérií treťou stranou, ktorým sa na základe posúdení životného cyklu udeľuje licencia, ktorá oprávňuje používať na produktoch environmentálne značky celkovej environmentálnej vhodnosti produktu v rámci určitej produktovej skupiny. Ocenenie týmto typom environmentálnej značky je v SR garantované štátom a deklaruje spotrebiteľom, že produkt alebo technológia spĺňajú stanovené nadštandardné environmentálne kritériá [2]. V ES sa udeľuje na produkty environmentálna značka „Európsky kvet“ (European Flower) (tab.2), podľa nariadenia (ES) 66/2010. V SR udeľuje Ministerstvo životného prostredia SR národnú environmentálnu značku „Environmentálne vhodný produkt“ (obr.2). (EVP) produktom, ktoré spĺnia osobitné podmienky, vzťahujúce sa na špecifické požiadavky na udelenie národnej environmentálnej značky pre príslušné skupiny produktov. Postup a podmienky pri udeľovaní a používaní environmentálnych značiek – národnej aj európskej – upravuje zákon č. 469/2002 Z. z. v znení zákona č. 587/2004 Z. z. a zákona č. 217/2007 Z. z. V súčasnosti sú vydané platné osobitné podmienky na 21 skupín produktov. V súčasnosti má právo používať značku EVP 129 produktov, z toho jedna služba [25].

Tab. 2 - Environmentálne značky používané v rámci environmentálneho označovania typu I

Program/schéma	značka	Program/schéma	značka
Environmentálne vhodný produkt Slovensko		Der Blaue Engel Nemecko. Organizácia: Federal Environmental Agency	
Ekologicky šetrný výrobek , Česká republika		Umweltzeichen Rakúsko Organizácia: The Austrian Eco-label	
Prijatelj okoliša Chorvátsko. Organizácia: Ministry of Environmental Protection, Physical Planning and Construction		Környezetbarát termék Maďarsko	
NF Environment Mark Francúzsko Organizácia: The French Eco-label		Milleukeur Holandsko Organizácia: The Dutch Eco-label	
AENOR Medio Ambiente Španielsko Organizácia: Spanish Association for standardisation and certification		Green seal USA	
Environmental Choice – Choix Environnemental Kanada. Organizácia: TerraChoice		Friendly to the Earth – Eco Mark Japonsko. Organizácia: Eco Mark Office, Japan Environment Association (JEA)	

Group Inc / TerraChoice Environmental Marketing Inc.			
Bra Miljöval – Naturskyddsförening Švédsko. Organizácia: The Swedish Society for Nature Conservation (SSNC)		Nordic Swan - the Swan label Nórsko, Švédsko, Island, Fínsko, Dánsko Organizácia: Nordic Ecolabelling Board	
The Flower [Európsky kvet] Európska únia – European Commission - DG ENVIRONMENT (G2)	 Časť 1	 Časť 2	
Green Label Izrael		Green Label Singapore Singapur _člen GEN_	
Kórea Organizácia: Korea Environmental Labelling Association		Korea eco-label Kórea Organizácia: Korea Eco-Products Institute (KOECO)	
Green Label Thailand, Thajsko _člen GEN_ http://www.tei.or.th/main.htm		Green Mark (Taiwan/R.O.C.) Taiwan. Organizácia: Environment and Development Foundation (EDF) _člen GEN_	
Huan Ľudová republika Čína. Organizácia: China Environmental United Certification Center		Green choice Philippines Filipíny	

Hong Kong eco-label Hong Kong (Ludová republika Čína). Organizácia: Hong Kong Federation of Environmental Protection (HKFEP) Limited		Green Label Hong Kong (Ludová republika Čína). Organizácia : Green Council; Hong Kong Productivity Council (HKPC)	
Environment Africa		Environment 2000 Foundation Zimbabwe	
Ecomark India. Organizácia: Central Pollution Control Board(CPCB)			
Environmental Choice Austrália. Organizácia: Good Environmental Choice Australia Ltd.		Environmental Choice Nový Zéland. Organizácia: Environmental Choice New Zealand	
Qualidad Ambiental Brazília		Ekologično čisto ta bezpečno Ukrajina _člen GEN_	
El Distintiu Katalánsko Organizácia: The Catalan Eco-label		Znak ekologiczny Poľsko Polish Centre for Testing and Certification (PCBC)	
The Brazilian Qualidad Ambiental eco-label, Brazília. Organizácia: Associacao Brasileira de Normas Tecnicas		Izrael Organizácia: Green Label program	

Švédsko (TCO) _člen GEN_		<i>Bra Miljöval</i> Švédsko Organizácia: The Swedish Society for Nature Conservation (SSNC) _člen GEN_	 Bra Miljöval
<i>Vitality leaf</i> Rusko. Organizácia: Saint-Petersburg Ecological union _člen GEN_		<i>Ramah Lingkungan</i> Indonézia. Organizácia: Ministry of Environment	 Ramah Lingkungan

Tab. 3 Environmentálne značky súvisiace s environmentálnym označovaním typu I

organizácia	značka
The Green Store	
The Flower	
GEN - Global Ecolabelling Network GEN General Affairs Office, Japan Environment Association, Azabudai, Minato-ku, Tokyo	
GEN Associates International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance Kanada	
Full Members of the ISEAL Alliance	

GEN Associates Consumers' Choice Council	
GREENGUARD Environmental Institute (GEI), USA	

Environmentálne označovanie typu II podľa **STN EN ISO 14021: 1999** je založené na vlastnom vyhlásení environmentálneho tvrdenia výrobcom, dovozcom, distribútorom, maloobchodníkom alebo kýmkoľvek iným, kto má pravdepodobný prospech z tvrdenia, bez certifikácie nezávislou treťou stranou. Vlastné vyhlásenia tvrdení o environmentálnych vlastnostiach výrobkov sú formulované výrobcami, dovozcami, distribútormi, maloobchodníkmi alebo kýmkoľvek, kto má pravdepodobný prospech z tvrdenia. Vlastné vyhlásenia sa môžu uvádzať aj bez certifikácie treťou stranou. Vlastné environmentálne vyhlásenia sú presné, konkrétne a overiteľné; špecifické pre daný environmentálny aspekt, ktorý je predmetom tvrdenia a musia brať do úvahy dôležité aspekty životného cyklu výrobku.

Na obr. 3 sú uvedené príklady programov a značiek environmentálneho označovania typu II. V súčasnosti majú 3 organizácie v SR potvrdenú pravdivosť tvrdení o environmentálnych vlastnostiach svojich výrobkov [24].

Tab. 3 - Environmentálne značky používané v rámci environmentálneho označovania typu II

Program/schéma	značka
China Environmental Labeling Type II [26]	
Ricoh Recycle Label [17]	

Environmentálne označovanie typu III - EPD (Environmental labels and declarations) podľa ISO 14025: 2006 predstavuje označenie v podobe písomných informácií s kvantifikovanými údajmi o environmentálnej záťaži výroby na jednotku výrobku alebo vo forme štítkov s číselným a grafickým vyjadrením tejto záťaže [12]. Musí byť vždy založené na overených informáciách z posúdenia životného cyklu výrobku v zhode s požiadavkami noriem ISO radu 14040. EPD je kvantifikovanou výpoveďou o environmentálnych aspektoch daného výrobku vo všetkých fázach jeho životného cyklu. Vyhlásenie musí byť overené treťou nezávislou stranou.

V roku 1999 bola založená organizácia GEDnet - the Global Environmental Declarations Network (tab.4). Je to medzinárodné združenie organizácií a odborníkov v oblasti environmentálneho vyhlásenia typu III. Cieľom tejto siete je podporovať kooperáciu a podporiť výmenu informácií medzi svojimi členmi a ostatnými stranami, ktorí prevádzkujú alebo rozvíjajú programy environmentálneho vyhlásenia typu III. Tab. 4 a 5 uvádzajú príklady environmentálnych značiek používaných v rámci environmentálneho označovania typu III

Tab. 4 - Environmentálne značky používané v rámci environmentálneho označovania typu III

GEDnet - the Global Environmental Declarations Network			
AUB-Zertifikat, Institut Bauen und Umwelt e.V.; Königswinter, Germany		EcoLeaf	

Príklady

organizácia	produkt	Dostupnosť informácie o environmentálnom vyhlásení (deklarácii)
RICOH	<i>imagio MF7070</i>	Vyhlásenie z marca 2000. Ricoh. [on-line] Available on - URL: > http://www.ricoh.com/environment/label/type3_2/mf7070.html <
RICOH	<i>imagio MF6550</i>	Vyhlásenie z októbra 1999. Ricoh. [on-line] Available on - URL: > http://www.ricoh.com/environment/label/type3/mf6550.html <

Využívanie jednotlivých environmentálnych schém/značiek jednotlivými organizáciami závisí od environmentálnej orientácie danej organizácie, firemnej kultúry, podnikového marketingu atď. Sú organizácie, ktoré uprednostňujú environmentálnu značku príslušného štátu kde sú etablované (environmentálne označovanie typ I).

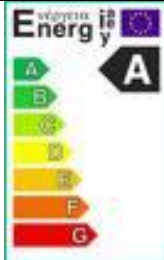
Niektoré organizácie majú širší záber, napríklad RICOH má na príslušných svojich výrobkoch environmentálne značky typ I [Eco Mark (Japan), Blue Angel (Germany), Environmental Choice Program (Canada), The Thai Green Label Scheme (Thailand), Environmentally Friendly Label (Hungary), Environmental Choice New Zealand (New Zealand)], environmentálne značky typ II a III [18].

Environmentálne značky zamerané na jeden sektor, udeľované verejnými inštitúciami predstavujú označenia, ktoré (príklady uvádza tab. 5):

- vychádza z jedného alebo viacerých kritérií typu splnil/nespĺnil, súvisiacich s určitým sektorom, napr. s energetickou úspornosťou. Ak výrobok spĺňa stanovené kritériá, môže byť na ňom uvedená príslušná značka. Príkladom takéhoto označovania je Energetická hviezda, resp. Ekologické poľnohospodárstvo.
- označovania je založené na systéme hodnotenia výrobkov alebo služieb na základe ich vplyvu na životné prostredie v príslušnom sektore. Príkladom takéhoto označovania je Energetické označovanie (štítkovanie). Patrí sem aj označovanie automobilov, obsahujúce informácie o spotrebe paliva a emisiách CO₂. Je vymedzené Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 443/2009 z 23. apríla 2009, ktorým sa

stanovujú výkonové emisné normy nových osobných automobilov ako súčasť integrovaného prístupu Spoločenstva na zníženie emisií CO₂ z ľahkých úžitkových vozidiel [4].

Tab. 5 - Environmentálne značky zamerané na jeden sektor, udeľované verejnými inštitúciami

schéma	značka
Energetická hviezda (Energy Star) – značka pre energeticky úsporné kancelárske zariadenia (počítače, monitory, kopírky, tlačiarne, faxy apod.). Všeobecné podmienky k označovaniu „Energy Star“ vymedzuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 106/2008.	
Ekologické poľnohospodárstvo – udeľovanie tejto značky vymedzuje nariadenie Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín.	
Energetické označovanie (štítkovanie) – používané v EÚ hodnotí výrobky pre domácnosť na základe ich energetickej úspornosti, pričom značka A znamená najvyššiu a značka G najnižšiu úsporu energie. Energetické označovanie je vymedzené smernicou Rady 92/75/EHS.	

Okrem hlavných – verejne udeľovaných – značiek existuje niekoľko súkromných značiek, ktoré udeľujú mimovládne organizácie, priemyselné skupiny alebo skupiny viacerých zainteresovaných strán. Príklady značiek udeľovaných súkromnými subjektmi sú uvedené v tab. XX).

Certifikačný systém PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) - jeho cieľom je podpora trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, spotreby dreva ako ekologicky obnoviteľného zdroja, výrobkov z dreva, ochrany prírody a trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Združenie certifikácie lesov Slovenska (ZCLS) predstavuje národný riadiaci orgán na Slovensku. Spoločná obchodná značka PEFC a logo značky PEFC boli registrované a sú vo vlastníctve Rady PEFC. Obchodná značka a logo môžu byť používané iba na základe zmluvy v súlade s pravidlami PEFC ako komunikačný nástroj zahŕňajúci označovanie produktov, ktoré pochádzajú z lesov certifikovaných v rámci uznaných schém, ktoré splňajú požiadavky PEFC [32].

Združenie certifikácie lesov Slovenska (ZCLS) je vlastníkom Slovenského systému certifikácie lesov (SFCS), ktorý bol v auguste 2005 uznaný za súčasť systému PEFC. Viac ako 64 % výmery lesov SR je certifikovaných podľa Slovenského systému certifikácie lesov, ktorý je súčasťou celosvetového systému certifikácie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov PEFC [15]. Slovenský systém certifikácie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov (SFCS), ktorý je súčasťou schémy PEFC, tvorí súbor technických dokumentov (štandardov), ktoré definujú požiadavky na obhospodarovanie a využívanie lesov a lesnej pôdy v súlade s verejne akceptovanými princípmi trvalo udržateľného obhospodarovania lesov (SFCS 1002:

2004). Súčasťou technických dokumentov sú požiadavky na vykonávanie auditov LH (SFCS 1003: 2004), kvalifikačné požiadavky na audítorov a certifikačné orgány (SFCS 1005: 2004), zabezpečenie účasti vlastníkov a užívateľov lesov na certifikácii (1006: 2004) a sledovanie pôvodu dreva v spotrebiteľskom reťazci (SFCS 1004: 2005). Certifikácia spotrebiteľského reťazca C-o-C je založená na princípe sledovania pôvodu certifikovaného dreva v celom reťazci od ťažby dreva až po konečného spotrebiteľa výrobkov z dreva a papiera [14]. Medzinárodný systém certifikácie lesov (Forest Stewardship Council, FSC) – certifikát sa získava v rámci procesu, pri ktorom akreditovaná nezávislá strana hodnotí, či je hospodárenie na konkrétnom lesnom majetku v súlade so stanovenými špecifickými požiadavkami (FSC štandardom) a vydáva o tom písomnú záruku (certifikát). FSC certifikát je dôkazom toho, že hospodárenie v lese spĺňa prísne ekonomické, environmentálne a sociálne požiadavky definované v FSC štandarde [7].

Forest Stewardship Council (FSC) je nezávislá, medzinárodná, mimovládna organizácia (združenie), ktorá bola založená v roku 1993 v Mexiku. FSC vytvorila systém certifikácie lesov (10 princípov a 56 kritérií), ktorý umožňuje identifikovať environmentálne vhodné, sociálne prínosné a ekonomicky životaschopné obhospodarovanie lesov.

Rozoznávame dva druhy FSC certifikácie:

- Certifikácia obhospodarovania lesov (Forest management - FM)
- Certifikácia spotrebiteľského reťazca (Chain of Custody - CoC)

Drevo z certifikovaných lesov ako aj výrobky z neho vyrobené sú označované značkou FSC. Pre spotrebiteľa značka FSC predstavuje záruku, že celý proces výroby daného výrobku bol certifikovaný systémom FSC (tab. 6).

Rozlišujú sa nasledujúce druhy FSC značky:

- FSC Pure Label (čisté FSC)
- FSC Recycled Label (čistý recyklovaný materiál)
- FSC Mixed Sources Label (zmiešané zdroje: FSC + recyklovaný materiál alebo FSC + kontrolované zdroje) [6].

Tab. 6 - Certifikácia lesov a produktov z dreva

Schéma/názov značky	značka
certifikačný systém PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification)	
Medzinárodný systém certifikácie lesov lesov (Forestry Stewardship Council, FSC) 1993, pôsobnosť Európa, Severná Amerika, Latinská Amerika, Ázia, Afrika)	
FSC Pure Label - Výrobok označený touto značkou obsahuje 100 % materiálu certifikovaného FSC. Výrobky s 100 % FSC je vyrobený z dreva pochádzajúceho z lesa certifikovaného podľa štandardov FSC.	

FSC Recycled Label - Produkt označený touto značkou obsahuje 100 % recyklovaného materiálu. Produkty so značkou FSC Recycled podporujú opätovné využívanie lesných zdrojov a obsahujú len recyklované drevo alebo vlákna v súlade s FSC štandardami.	
FSC Mixed Sources Label - Tento FSC produkt je vyrobený zo zmiešaného FSC certifikovaného materiálu a/alebo recyklovaného materiálu a/alebo spoločnosťou kontrolovaných zdrojov (kontrolované zdroje zaručujú, že drevo nepochádza z oblasti kde sú aktivitami súvisiacimi s obhospodarováním lesov porušované ľudské práva, z lesov z vysokou ochrannou hodnotou, geneticky modifikovaných rastlín alebo z prírodných lesov zmenených na plantáže alebo na iné využívanie) .	
Cerflor: Certificação Florestal (Programa Brasileiro de Certificação Florestal); National Institute of Metrology, Standardization and Industrial Quality, Rio de Janeiro, Brazil	
Chilean Sustainable Forest Management Certification System; CertforChile Forest Certification Corporation, Santiago, Chile	
LEI Certification (Lembaga Ekolabel Indonesia)	
Malaysian Timber Certification Council (MTCC)	
Australian Forest Certification Scheme; [zahŕňa certifikáciu lesného manažérstva (FM) a certifikáciu reťazcov (CC)]	

Záver

Zverejňovaním dôvodov výberu výrobkov nesúcich environmentálnu značku je možné nenásilne a tiež pomerne rýchlo informovať spotrebiteľov o pozitívnom prístupe výrobcov

a dovozcov k riešeniu environmentálnych problémov, ale aj o škodlivých vplyvoch rôznych látok a procesov na životné prostredie, a tým všeobecne zvyšovať úroveň znalostí obyvateľstva o problematike ochrany životného prostredia a prospešnosti nákupu a používania environmentálne vhodných výrobkov.

Dobrou komunikáciou a použitím účinných propagačných prostriedkov by sa zvýšila znalosť spotrebiteľov o výhodách nákupu environmentálne vhodných výrobkov. Tým by sa tiež podarilo zvýšiť predaj výrobkov a služieb nesúcich environmentálnu značku, čo by podnietilo súčasných ale aj perspektívnych výrobcov k ďalším aktivitám.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] BEDNÁROVÁ, L., 2008: *Ekonomická efektívnosť environmentálneho manažérstva, Environmentálne účtovníctvo*. - FM PU v Prešove, ISBN 978-80- 8068-733-5.
- [2] BOĐOVÁ, E. - KOVÁROVÁ, P., 2008: *Príručka pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov*. - Banská Bystrica: SAŽP. 1.vyd., ISBN 978-80-88850-85-4, 80 s.
- [3] *Ekolabeling v České republice*. - Praha, MŽP ČR, 1997, 45s., ISBN 80-7212-014-X, s.6
- [4] European Commission Environment. [on-line] *Reducing CO2 emissions from light-duty vehicles*. - Available on - URL: >http://ec.europa.eu/environment/air/transport/co2/co2_home.htm < [cit.: 2010-07-03]
- [5] FRIEDLÄNDER, R. - BACK, E. - GUDET, Ch. [Eds.], 2000. *Implementation of the Federal Council Strategy on Sustainable Development, Measure No. 6 "Recognition and Promotion of Eco-social Labels"*. - IDARio-Report. Berne: SAEFL. No. 319.360e. 78p.
- [6] FSC. [on-line]: *Označovanie produktov FSC*. - Available on - URL: ><http://www.fscslovakia.sk/content/view/28/43/>< [cit.: 2010-06-14]
- [7] FSC. [on-line] *What is "certification"?* Available on - URL: >http://www.fscus.org/faqs/what_is_certification.php< [cit.: 2010-05-02]
- [8] GEN. [on-line] Available on - URL: >http://www.gen.gr.jp/pdf/pub_pdf02.pdf< [cit. 2009-01-07]
- [9] HAIGH, D., 2002: *Oceňování značky a jeho význam*. - Praha : Management press, 1.vyd., 103 s., ISBN 80-7261-073-2
- [10] CHOVANCOVÁ, Jana: *Spoločenská zodpovednosť organizácie ako nástroj ďalšieho zlepšovania EMS*. - In: RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2006: *Manažérstvo životného prostredia 2006*. - Zborník z konferencie so zahraničnou účasťou konanej 24.- 25.2.2006 v Trnave. - Žilina: Strix et VeV. ISBN 80-89281-02 -08
- [11] CHOVANCOVÁ, J. – LIBERKOVÁ, L., 2007: *Environmentálne manažérstvo a jeho výhody pri verejnom obstarávaní*. - In: RUSKO, M. – BALOG, K., [Eds.] 2007. *Manažérstvo životného prostredia 2007*. - Zborník z konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5.-6.1.2007 - Jaslovské Bohunice. - Žilina: Strix et VeV. ISBN 978-80-89281-18-3
- [12] ISO/TC 207/SC 3/WG 4 N8. [on-line] *Framework document on Environmental labels and declarations — Type III environmental declarations; 2001-07-06*. - Available on - URL: >http://www.nsf.org/business/standards_and_publications/pdf/N8.pdf< [cit.: 2010-07-24]
- [13] PAULIKOVÁ, A., VARGOVÁ, J., 2009: *Vedné odbory s environmentálnym zameraním*. - Ai Magazine : automotive industry magazine. N°. 2/3-2009, p. 93-95. ISSN 1337-7612

- [14] PECF. [on-line] *C-o-C certifikáty v SR*. Available on - URL: >http://www.pefc.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=6 < [cit.: 2010-05-05]
- [15] PEFC. [on-line] *PEFC informačný register*. Available on - URL: ><http://www.pefc.sk/>< [cit.: 2010- 05-15]
- [16] REMTOVÁ,K. - SUCHÁNEK, Z., 2000: *Klasifikace environmentálního značení podle množství a hodnověrnosti poskytované informace*. - Praha, Environmentální značení 2000/1, ISSN 1212-4761, p.2
- [17] RICOH. [on-line] *Environmental Labels Type II*. - Available on - URL: ><http://www.rioh.com/environment/label/type2/index.html>< [cit.: 2010-07-27]
- [18] RICOH. [on-line] *Environmental Labels Type III*. - Available on - URL: >http://www.rioh.com/environment/label/type3_2/mf7070.html< [cit.: 2010-07-27]
- [19] RUBIK, F. – PETSCHOW, U. - SCHOLL,G., 1995: *Basic outline the environmental oriented product policy*. - Workshop: Instruments of the Product Oriented Environmental Policy of the Middle and Eastern European Countries 20.-22.11.1995, Warsaw. Heidelberg/Berlin:IÖW
- [20] RUSKO, M., 2004: *Environmentálne orientovaný manažment v praxi manažéra*. - Žilina : Strix. Edícia EV-2, 1.vyd., ISBN 80-969257-1-7, 190 s.
- [21] RUSKO, M., 2006: Možnosti uplatnenia environmentálnych nástrojov pre trvalo udržateľný rozvoj. – Technická univerzita v Košiciach, Strojnícka fakulta, Katedra environmentalistiky a riadenia procesov, Dizertačná práca, 218 s.
- [22] RUSKO,M. - PEKOVÁ,K., 2006: *Povedomie spotrebiteľov na Slovensku o environmentálnej značke*. – In: Environmentální značení 1/2006, Praha, p.3-5, ISSN 1212-4761
- [23] RUSKO, M.- VOLÁKOVÁ, M., 2004: *Survey on utilization of environmental labelling and LCA in Slovakia*. - Environmentální značení [Environmental Labelling] 2/2004, Praha, p. 6-7, ISSN 1212-4761
- [24] SAŽP. [on-line] *Environmentálne označovanie typu II*. -Available on - URL: ><http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1575&lang=sk>< [cit.: 2010-06-25]
- [25] SAŽP. [on-line] *Environmentálne vhodný produkt*. - Available on - URL: ><http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1571&lang=sk>< [cit.: 2010-06-01]
- [26] SEPATEC. [on-line] *Ecolabelling*. - Available on - URL: ><http://www.sepacec.com/cecen/labelling/> < [cit.: 2010-07-19]
- [27] SUCHÁNEK, Z., 1998: *Normy ISO pro environmentální značení – účinný podpůrný nástroj environmentálního managementu nebo konfliktní téma?* - In: RUSKO,M.[Ed.] Manažerstvo životného prostredia (EMS, EMAS), Banská Bystrica
- [28] SZABÓOVÁ, G., 2006: *Povedomie spotrebiteľov o environmentálnej značke*. - [Graduate Theses]- Slovak University of Technology Bratislava. Faculty of Materials Science and Technology Trnava; Institute of Safety and Environmental Engineering. Trnava: MtF STU, 94 p.
- [29] SZZV. [on-line] Available on - URL: >http://www.szzv.sk/index.cfm?s=o_nas< [cit.: 2010-06-02]
- [30] UNOPS, 2009: *A Guide to Environmental Labels - for Procurement Practitioners of the United Nations System*. - [on-line] Available on - URL: ><http://www.unep.fr/scp/sun/><
- [31] VIRČÍKOVÁ, E., PALFY, P., 2001: *Environmentálne manažerstvo – teória a metodika*. - Košice: Štroffek, 1.vyd., 267 s., ISBN 80-88896-15-0
- [32] ZCLS. [on-line] *Slovenský systém certifikácie lesov – popis*. - Available on - URL: >http://www.pefc.sk/files/dokumenty/1001_2009_FN.pdf< [cit. 2010-06-08]